

TARSUS YÖRESİNE AİT ZİLİ TEKNİKLİ YÖRÜK SECCÂDELERİNDEN ÖRNEKLER / EXAMPLES OF ZİLİ-TECHNIQUE YÖRÜK PRAYERRUGS IN TARSUS REGION

Ela TAŞ*

Özet

Birden fazla iplik grubunun, birbirlerinin arasından, bir alttan, bir üstten geçirilmesi suretiyle meydana getirilen düğümsüz ve havsız ürünlere düz dokuma denir. Düz dokumaların, halk arasında, teknik açıdan kilim, cicim, zili, sumak adı verilen dört çeşidi vardır².

Dokumacılık, Anadolu'da yaşayan ve geçimlerini özellikle hayvancılıkla sağlayan yöruklerin hayatlarında önemli bir yere sahiptir. Yörükler, hayvanlarının et ve süt ürünlerinin dışında yün ya da kıllarından da istifade etmeyi bilmiş, bunları kirman, iğ, çıkırık gibi araçlarla ip haline getirerek; yaygı, heybe, seccade gibi farklı türde ve teknikte düz dokumalar üretmişlerdir.

Yörüklerin yaptığı düz dokumaların önemli bir grubunu zili teknikli olanlar oluşturmaktadır. Zililer, üç iplik sistemiyle yapılan ve motif iplerinin çözgü iplerine atlamalarla yerleştirildiği dokumalardır. İplerin çözgü iplerine farklı sarılışlarından dolayı teknik olarak "düz, çapraz, seyrek, damalı ve konturlu zili" olmak üzere beş gruba ayrılır. Bu tekniklerle verev, merkezi, yatay ve dikey kompozisyonlara sahip yaygılar, yastık yüzleri, seccâdeler üreten yörükler, kendi kültürlerini yansıtan renkler ve motiflerle de ortaya koymuş oldukları zililere estetik bir görünüm kazandırmışlardır.

Bu çalışmada Tarsus Belediyesi tarafından satın alınarak, koruma altına alınan, içlerinde önemli bulduğumuz zili dokumalardan dokuz adet seccâde teknik, renk, kompozisyon ve motif açısından ele alınıp değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Düz Dokuma, Tarsus, Yörük, Zili, Seccâde.

Abstract

The nap-free surfaced products such as ground clothes, saddle bags, sacks and prayer rugs that are classified as rugs, light rugs, zilis and sumac are called flat weavings. The reason of this nomenclature lies in the technique which is born by linking different groups of lines in different ways.

Weaving has great importance in the Yörük people's lives. The Yörüks are a Turcoman nomadic tribe living in Anatolia. They live on stockbreeding. The Yörüks have used not only the meat and milk of these animals but also

*. Dr. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü, Van, e-mail. elaatas@gmail.com

1. B. Deniz, *Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları*, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara, 2000, s. 57.

their wool and have made threads out of this wool by using various tools. Ground cloth, bag and prayer rugs are produced with these threads composed by the above-mentioned technique.

An important portion of flat weavings created by Yörüks are made by zilli technique. Zillis are weavings which are made with three thread system and which boards are replaced in a skipped warp. They are divided into five groups which are called straight, crosswise, scarce, chequered and countered. The Yörüks reflect their characteristic motives and colours through these weavings.

In this study, nine zilli technique prayer rugs, which are purchased and preserved by the Tarsus Municipality are introduced with respect to their techniques, colour, composition and motives.

Keywords: Flat weavings, Tarsus, Nomads (Yörüks), Zilli, Prayerrug.

1. GİRİŞ

Türkler, Malazgirt Savaşı ile Anadolu'ya girmeye başlamış, Moğol istilaları sonucunda da bu toprakları mesken tutarak, Anadolu'nun tamamen Türk ili haline gelmesini sağlamışlardır.

Anadolu'ya gelen Türkler (Oğuzlar); Gökhan, Dağhan, Denizhan boylarından oluşan "Üçok" ile Günhan, Ayhan, Yıldızhan boylarından oluşan "Bozoklar"² olmak üzere iki gruba ayrılmışlar ve yaşamlarını Anadolu'nun farklı bölgelerinde sürdürmüşlerdir. Anadolu'yu mesken tutan bu gruplardan yaylak-kışlak hayat sürdürenleri "Yörük" olarak adlandırılmıştır.

Yörükler, geçimini hayvancılık, dokumacılık, dericilik gibi işlerden sağlayan, kısı ılıman iklime sahip sahil bölgelerinde, yaz aylarını ise yaylalarda geçiren konar – göçer Türk topluluklarıdır³. **Bu topluluklara mensup** Ulaş, Yahyalı, Bayındır, Kuştemur, Koşun, Bahşis ve Avşar Yörüklerinin yaylak olarak seçtikleri bölgelerden biri de, yazın ülkemizin güneyinde Akdeniz Bölgesi'nde yer alan Mersin iline bağlı Tarsus ilçesi ve buraya bağlı Koşun, Ulaş, Kuştemur Köyleri'dir⁴.

Hayatlarını hayvancılıkla geçiren yörükler, bunların et, süt ve yağ'ın yanı sıra yapağılarından da faydalanmakta göç sırasında, kullandıkları malzemelerini taşımak ve yaşadıkları ortamı güzelleştirmek gibi amaçlarla kilim, cicim, zili, sumak gibi farklı tekniklerle yaygı, yastık yüzü, çuval, heybe, seccâde gibi düz dokumalar üretmektedirler. Bu dokumalar arasında farklı teknik, kompozisyon ve motifleriyle zili teknikli seccâdeler dikkat çekmektedir.

Seccâde, İslam'ın şartlarından biri olan namaz görevini ifa etme sırasında, yere serilerek kullanılan örtüdür ve İslamiyet'in ilk dönemlerinden itibaren namaz sırasında insanların çamur, toz gibi dış etkilerden korunmak amacıyla çeşitli bitki yapraklarını seccâde olarak kullandıkları bilinmektedir⁵. Üretim çabası gerektirmeden bulunan bitki yapraklarının yerini

2. S. Divitçioğlu, *Oğuz'dan Selçuklu'ya*, Eren Yayınları, İstanbul, 1994, s. 32.

3. A. Ayhan, *Balıkesir ve Çevresinde Yörükler, Çepniler, Muhacirler*, Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınları, Balıkesir, 1999, s. 45.

4. Y. Halaçoğlu, "Anadolu'da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar" *Erişim yeri: <http://www.anadoluasiretleri.com/Page.php?pid=26>* Erişim Tarihi: 01.02.2011.

5. Ö. Çokay, "Seccade ve Saf Seccadelerdeki Bazı Motiflerin İkonografik Değerlendirilmesi", *İstem Dergisi*, Sayı 9, Konya, 2007, s. 189.

zamanla daha uzun süre kullanılabilen, hayvansal liflerden elde edilen iplerle, çeşitli teknikler aracılığıyla yapılan seccâde dokumalar almıştır. Seccâde üretiminde kullanılan tekniklerden biri de zili tekniğidir.

Zili, üç iplik kullanılarak üretilir. Deseni meydana getirecek olan ipler, çözgü iplerine 3 – 1, 5 – 1 şeklinde atlamalar yapılarak yerleştirilmekte ve bu şekilde motiflerin içlerinin tamamen doldurulması sağlanmaktadır⁶.

Motif iplerinin çözgü iplerine farklı sarılmalarından dolayı düz, çapraz, seyrek, damalı ve konturlu olmak üzere beş ayrı teknikle yapılsa da değişik türde desenlerin yapılmasına elverişli değildir. Bu yüzden de zili motifleri günümüze kadar fazla değişime uğramadan, geleneksel özelliklerini devam ettirerek gelmiştir⁷.

Zili dokumalar, motiflerin dokumanın tüm yüzeyine verev şekilde yerleştirildiği ve verev motiflerin zemine üst üste işlendiği dikey, motiflerin yan yana işlendiği yatay ve seccâde olarak kullanılmak amacıyla mihraplı olarak dokunanlar olmak üzere dört ayrı kompozisyon düzenine sahip şekilde yapılmaktadır.

Tarsus ve yöresinde yaşayan yörükler tarafından zili tekniğiyle; dikey, merkezi, verev kompozisyonlu seccâdelerin yapıldığı bunların “insanlı, eğerkaşlı⁸, topaklı, morkulak⁹” olarak adlandırıldıkları ve ele aldığımız örneklerle büyük benzerlikler taşıdığı gözlenmektedir.

Bu çalışmada, Tarsus ve civarında yaşayan yörüklerce yapılmış dikey, diagonal ve mihraplı kompozisyon¹⁰ düzeni sergileyen, 2005 yılında satın alma yoluyla Tarsus Belediyesi’ne kazandırılan, burada koruma altına alınan ve 19. yüzyıla ait olduğu düşünülen dokumalardan seçilmiş dokuz adet zili teknikli seccade örneği üzerinde durulacaktır.

2- TARSUS YÖRESİ ZİLİ TEKNİKLİ SECCÂDELERDE MALZEME, BOYA, KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ

Tarsus ve civarındaki yörükler tarafından yapılan zili seccâdelerin dokumasında koyun yünü ve keçi kılından istifade edilmektedir. Yün ve kıllar yıkanmadan, yün tarağında tarandıktan sonra kirman, teşi ya da çıkırık denilen araçlarla eğilerek iplik haline getirilmektedir. İpler boyanmadan ya da doğal boylarla renklendirilerek kullanılmaktadır. Ağırlıklı olarak kırmızı, yeşil, sarı, lacivert, bordo renkler kullanılmış, bu renklerin tonlarıyla da dokumaların görünümüne zenginlik kazandırılmıştır.

Istar adı verilen dikey tezgâhlarda, dikdörtgen formda dokunan örneklerin ortalama enleri 88, boyları ise 129 cm.’dir. Cami minaresi gibi mimari şekiller, çiçek, hayat ağacı gibi stilize edilmiş bitki motifleri ile yıldız, kare, altıgen gibi geometrik şekiller kullanılarak dikey, merkezi ve verev kompozisyon düzenine sahip olacak şekilde tasarlanmıştır.

6. B. Acar, *Kilim Cicim Zili Sumak Türk Düz Dokuma Yaygıları*, Eren Yayınları, İstanbul, 1982, s. 61.

7. B. B. Acar, *Kilim ve Düz Dokuma Yaygıları*, Ak Yayınları, İstanbul, 1975, s. 39.

8. T. Onuk ve diğerleri, *İçel El Sanatları*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998a, s. 82, 100.

9. T. Onuk ve diğerleri, *İçel El Sanatları*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998b, s. 277, 312.

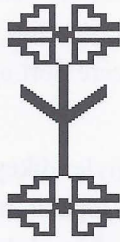
10. E. Taş, “Malatya Müzesi’nde Bulunan Düz Dokumalar”, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Van, 2009, s. 31.

3- TARSUS YÖRESİ SECCÂDELERİNDE KULLANILAN MOTİFLER VE ANLAMLARI

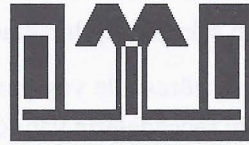
Birbirlerinden farklı kompozisyon düzenine sahip şekilde tasarlanmış bu dokumalarda mimari şekillere, stilize edilmiş bitkisel motiflere ve geometrik şekillere süsleme amacıyla yer verildiği motiflerin Anadolu'nun her yöresinde yapılan dokumalarda kullanılan motiflerle benzedikler taşıdığı, anlamlarının aynı ancak isimlendirmelerinin farklı olduğu tespit edilmiştir.

Kullanılan motifler ve anlamları şöyledir

Çiçek: Âşıkların birbirlerine karşı olan hislerini anlatmakta¹¹ ve çeşitli şekillerde stilize edilerek dokumalarda kullanıldığı görülmektedir (Şek. 1, 2).

Şek. 1- Çiçek Motifi

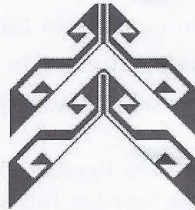
Şek. 2- Çiçek Motifi

Ayak, At Göz: İnsanlardan gelebilecek kötülüklerden korunmak amacıyla kullanılmaktadır. Bu motif Anadolu'nun farklı yörelerinde muska olarak adlandırılmaktadır (Şek. 3).

Şek. 3- Ayak - At - Göz Motifi

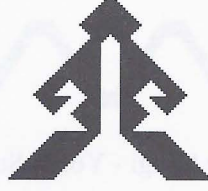
Eğer kaşı: Yük hayvanlarının üstüne konan eğerin önündeki yüksek kısımdan adını almış olan bu motif eli belinde motifi olarak da bilinmekte, analığı, doğurganlığı, mutluluğu, neşeyi simgelemektedir (Şek. 4).

Şek. 4- Eğerkaşı Motifi

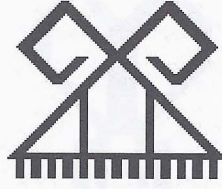
11. N. Atasoy, "Türklerde Çiçek Sevgisi ve Sanatı", *Türkiyemiz*, Sayı: 3, İstanbul, 1971, s. 17.

Mor kulak: Kurbağacık ve eğer kaşı motifleriyle aynı anlamları taşır ancak daha farklı şekilde dokumalara işlenmektedir (Şek. 5).

Şek. 5- Morkulak Motifi

Kurbağacık: Eli belinde motifleriyle büyük benzerlik taşıyan bu motif de mutluluk ve neşeyi ifade etmektedir (Şek. 6).

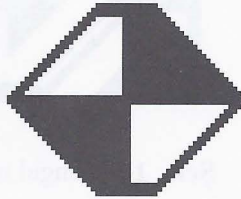
Şek. 6- Kurbağacık Motifi

Yıldız: İnsanın alın yazısını, kaderini, sevgiyi ifade etmek amacıyla kullanılmaktadır¹² (Şek. 7).

Şek. 7- Yıldız Motifi

Kirman: Dokuma yapımında kullanılacak ipleri eğirmek amacıyla kullanılan bu alet Tarsus dokumalarında stilize edilmiş bir şekilde yer almaktadır (Şek. 8).

Şek. 8- Kirman Motifi

12. M. Erbek, *Çatalhöyükten Günümüze Anadolu Motifleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002, s. 86.

Sığır sidiği – Yörük suyu: Hayatın akıcılığını, değişkenliğini simgeleyen bu motif su-yolu olarak da bilinmektedir (Şek. 9).

Şek. 9- Sığır Sidiği - Yörük Suyu Motifi

Koçboynuzu: Bereket, güç, erkeklik ve kahramanlık simgesi olarak kullanılmaktadır¹³ (Şek. 10, 11, 12).

Şek. 10- Koçboynuzu

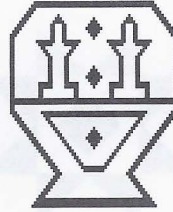

Şek. 11- Koçboynuzu - insan

Şek. 12- Koçboynuzu motifi

Minare: Ezanın okunduğu ve camilerin mimari öğelerinden biri olan minareler de Tarsus yöresi zili seccadelerinde karşımıza çıkmaktadır (Şek.: 13).

Şek. 13- Minare motifi

Çengel: Kadın – erkek, kara – deniz, güzel çirkin gibi zıt kavramları ifade etmek, nazardan korunmak amaçlarıyla kullanılmaktadır¹⁴ (Şek. 14).

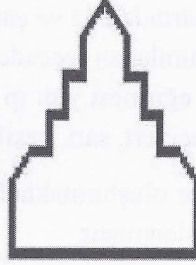

Şek. 14- Çengel motifi

13. Ö. Ertuğrul, “Çeşitli Uygarlıklardan Bugüne Anadolu Kültüründe Burçlar”. *Türkiyemiz*, Sayı: 60, İstanbul, 1990, s. 14.

14. M. Erbek, *a.g.e.*, s. 138.

Hayat Ağacı: Evreni anlatan bu motif, sürekli gelişmeyi ve değişimi ifade etmektedir. Bu dünya ve öteki dünya arasındaki bağlantının bu motifle sağlandığına inanıldığı için dokumalarda bu motife de yer verilmektedir¹⁵ (Şek.: 15).

Şek. 15- Hayat Ağacı motifi

4- TARSUS YÖRESİNE AİT ZİLİ TEKNİKLİ SECCÂDELERDEN ÖRNEKLER

Örnek nu. 1: 71 x 113 cm. ebatlarında düz zili tekniğiyle yapılmış, Minareli seccadedir. Dikey kompozisyonlu ve tek parça olarak meydana getirilmiş olan örnekte, el eğirmesi yün ip kullanılmış olup, ipler doğal boyalarla renklendirilmiştir. Dokumaya kırmızı, sarı, yeşil ve beyaz renkler hâkimdir.

Zemin niş formunda düzenlenmiş ve içine simetrik olarak iki adet minare formu işlenmiştir. Nişin dışında kalan kısımlarda yıldız motiflerine yer verilmiştir.

Uzun kenarlarda Yörük suyu, kısa kenarlarda ise yıldız motifli bordürler zemini çevrelemektedir. Kısa kenarlar ayak, at – göz motifleriyle oluşturulmuş toprakçal kısımlarıyla sınırlandırılmıştır. Dokuma saçaklarla son bulmuştur (Foto. 1).

Örnek nu. 2: 78 x 103 cm. ebatlarında düz ve çapraz zili teknikleriyle yapılmış, Hayat Ağacı olarak adlandırılan seccadedir. Dikey kompozisyonlu örneğin çözgü ipi pamuk, atkı ipi ise el eğirmesi yün iptir. İpler doğal boyalarla renklendirilmiştir. Dokumaya kırmızı, yeşil, lacivert ve beyaz renkler hâkimdir.

Zemini dikey olarak işlenmiş hayat ağacı motifi ve bunun içine ve dışına yerleştirilmiş çiçek motifleri oluşturmaktadır.

Kısa ve uzun kenarlarda çiçek motiflerinden oluşturulmuş bordürler zemini çevrelemektedir. Bu dokumada da kısa kenarlar ayak, at – göz motifleriyle oluşturulmuş toprakçal kısımlarıyla sınırlandırılmıştır (Foto. 2).

Örnek nu. 3: 100 x 165 cm ebatlarında düz ve çapraz zili teknikleriyle yapılmış, Koçboynuzlu-İnsanlı olarak adlandırılan seccadedir. Dikey kompozisyonlu örnekte el eğirmesi yün ip kullanılmıştır. İpler doğal boyalarla renklendirilmiştir. Dokumaya kırmızı, sarı, yeşil ve beyaz renkler hâkimdir.

Zemini dikey olarak yerleştirilmiş ve aralarına çengel motiflerinin işlendiği koçboynuz ve bunun dışında yer alan yıldız ve kirman motifleri oluşturmaktadır.

15. M. Erbek, a.g.e., s. 166.

Uzun ve kısa kenarlarda çiçek motiflerinden oluşturulmuş bordürler zemini çevrelemektedir. Kısa kenarlar kurbağacık motifleriyle bezenmiş toprakçal kısımlarıyla sınırlandırılmıştır. Örnek saçaklarla son bulmuştur (Foto. 3).

Örnek nu. 4: 106 x 130 cm ebatlarında düz ve çapraz zili teknikleri düz ve çapraz zili teknikleriyle yapılmış, Çiçekli olarak tanımlanan seccadedir. Merkezi kompozisyonlu örneğin çözgü ipinde kıl, motif atkısında ise el eğirmesi yün ip kullanılmıştır. İpler doğal boyalarla renklendirilmiştir. Dokumaya kırmızı, lacivert, sarı, yeşil ve beyaz renkler hâkimdir.

Zemini iç içe geçmiş dikdörtgenler oluşturmaktadır. Bunların içlerine içten dışa doğru koçboynuzu, kirman ve çiçek motifleri işlenmiştir.

Uzun kenarlarda sade bırakılmış bordür, kısa kenarda ise kurbağacık olarak adlandırılan motiflerden oluşturulan bordürler zemini çevrelemektedir (Foto. 4).

Örnek nu. 5: 92 x 130 cm. ebatlarında düz ve çapraz zili teknikleriyle yapılmış, Yıldızlı seccadedir. Dikey kompozisyonlu örneğin çözgü ipi pamuk, atkı ipi ise el eğirmesi yün iptir. İpler doğal boyalarla renklendirilmiştir. Dokumaya kırmızı, yeşil ve siyah renkler hâkimdir.

Zemini dikey olarak iç içe işlenmiş dikdörtgen motifleri oluşturmuştur. Dikdörtgenlerin içleri içten dışa doğru yıldız, kirman ve çengel motifleriyle bezenmiştir.

Kısa ve uzun kenarlarda çengel motiflerinden oluşturulmuş bordürler zemini çevrelemektedir (Foto. 5).

Örnek nu. 6: 68 x 130 cm. ebatlarında düz ve çapraz zili teknikleriyle yapılmış, Çiçekli seccadedir. Dikey kompozisyonlu örneğin çözgü ipi kıl, atkı ipi ise el eğirmesi yün iptir. İpler doğal boyalarla renklendirilmiştir. Dokumaya kırmızı, beyaz ve lacivert renkler hâkimdir.

Zemin dikey bir şekilde üst üste işlenmiş vazo içindeki çiçek motifleriyle oluşturulmuştur. Zeminin alt kısımlarında dört adet kirman motifine yer verilmiştir. Bu motiflerin yanı sıra uzun ve kısa kenarlar çengel motifleriyle çevrelenmiştir.

Kısa kenarlarda ayak-at göz olarak adlandırılan motiflerle oluşturulmuş bordürlerle zemin sınırlandırılmıştır (Foto. 6).

Örnek nu. 7: 90 x 130 cm. ebatlarında düz ve çapraz zili teknikleriyle yapılmış eğer kaşı olarak isimlendirilen seccadedir. Dikey kompozisyonlu örneğin çözgü ipi kıl, atkı ipi ise el eğirmesi yün iptir. İpler doğal boyalarla renklendirilmiştir. Dokumaya sarı, turuncu, pembe, gri, beyaz renkler hâkimdir.

Zemini dikey olarak birbirlerinin içine geçmiş şekilde işlenmiş eğerkaşı motifleri oluşturmuştur.

Uzun kenarlarda Yörük suyu motiflerinden oluşturulmuş üç adet ve kısa kenarlarda ise ayak motiflerinden oluşturulmuş bordürler zemini çevrelemektedir (Foto. 7).

Örnek nu. 8: 100 x 125 cm. ebatlarında düz ve çapraz zili teknikleriyle yapılmış, Mor-kulak desenli seccâdedir. Dikey kompozisyonlu örneğin çözgü ipi kıl, atkı ipi ise el eğirmesi yün iptir. İpler doğal ve anilin boyalarla renklendirilmiştir. Dokumaya sarı, pembe, beyaz ve siyah renkler hâkimdir.

Zemini dikdörtgen çerçeve içine dikey olarak geçmiş şekilde işlenmiş morkulak motifleri oluşturmaktadır.

Uzun kenarlarda çengel ve kısa kenarlarda ise hem çengel hem de ayak motiflerinden oluşturulmuş bordürler zemini çevrelemektedir (Foto. 8).

Örnek nu. 9: 100 x 125 cm. ebatlarında düz ve çapraz zili teknikleriyle yapılmış seccâdedir. Diagonal kompozisyonlu örneğin çözgü ve atkı ipi el eğirmesi yün iptir. İpler doğal boylarla renklendirilmiştir. Dokumaya kırmızı, gri, beyaz, yeşil ve lacivert renkler hâkimdir.

Zemini kaydırmalı eksenler üzerine yerleştirilmiş altıgenlerin içlerine işlenmiş koçboynuzu motifleri oluşturmaktadır.

Kısa kenarlarda ayak motiflerinden oluşturulmuş bordürler zemini çevrelemektedir. (Foto. 9).

5- DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Tarsus, Türklerin Orta Asya'dan Anadolu'ya göç etmelerinden itibaren ılıman ikliminden dolayı mesken seçilen bölgelerden biri olmuştur.

Bu bölgede yaşamlarını sürdüren Türk topluluklarından bazıları konar – göçer yaşam tarzlarından dolayı Yörük olarak adlandırılmıştır.

Ana geçim kaynağı hayvancılık olan Yörükler, hayvanın her türlü ürününden istifade etmeyi bilmişlerdir. Hayvanların yün ve kıllarından eğirme yöntemiyle ip elde edebilmelerinden dolayı dokumacılığa da yönelmişler ve günlük gereksinimlerini karşılamak amacıyla dokumalar üretmişlerdir. Soğuktan korunmak, göç sırasında eşyalarını taşımak, yaşadıkları ortamı güzelleştirmek gibi amaçlarla dokuma yapan Yörükler, bunlara farklı teknik, kompozisyon ve motifler işleyerek zengin bir dokuma kültürü ortaya çıkarmışlardır.

Bu kültürün önemli bir grubunu kirkimli dokumalar içerisinde yer alan zili dokumalar oluşturmaktadır. Zililer, motif iplerinin çözgü iplerine atlamalarla yerleştirildiği dokumalardır ve bu teknikle yaygılar, çuvallar, hurçlar, seccâdeler yapmışlardır.

Bu çalışmada incelenen örnekleri, yörük seccâdeleri oluşturmaktadır. Seccâdeler namaz kılmak, ölümden sonra camiye hayır olarak bağışlanmak üzere yapılan ve genç kızların çeyizlerinin önemli bir parçası olan dokumalardır. İncelenen örnekler dikdörtgen formda, dikey, merkezi, diagonal kompozisyon düzenine sahip şekilde tasarlanmışlar ve ortalama enleri 88, boyları ise 129 santimetredir. Yün ve kıl malzeme kullanılarak yapılan bu dokumalarda motifler, mimari, bitkisel ve geometrik formlardan seçilmiştir. Konu edilen örgeler Yörük insanının duygu ve düşüncelerini, hayata bakışını, Yörük kültürünü yansıtmalarından dolayı önemlidir.

Yörük kültürünü yansıtan zili teknikli dokumaların günümüzde, tekniğin zorluğundan dolayı pek yapılmadığı, bunun yerine yapımı daha kolay olan dokumalara yönelindiği bilinmektedir. Bu nedenle Tarsus Belediyesi tarafından satın alınan zili tekniğiyle yapılmış bu dokumaların arşivlenmesi ve bunların gelecek kültürlere aktarılması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Belkis B. Acar, *Kilim ve Düz Dokuma Yaygıları*, Ak Yayınları, İstanbul, 1975.
- Belkis B. Acar, *Kilim Cicim Zili Sumak Türk Düz Dokuma Yaygıları*, Eren Yayınları, İstanbul, 1982.
- Nurhan Atasoy, "Türklerde Çiçek Sevgisi ve Sanatı". *Türkiyemiz*, Sayı: 3, 1971, s. 14-24.
- Aydın Ayhan, *Balıkesir ve Çevresinde Yörükler, Çepniler, Muhacırlar*, Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınları, Balıkesir, 1999.
- Önder Çokay, "Seccade ve Saf Seccadelerdeki Bazı Motiflerin İkonografik Değerlendirilmesi", *İstem Dergisi*, Sayı: 9, 2007, s. 187-208.
- B. Deniz, *Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları*, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara, 2000.
- Sencer Divitçioğlu, *Oğuz'dan Selçuklu'ya*, Eren Yayınları, İstanbul, 1994.
- Mine Erbek, *Çatalhöyükten Günümüze Anadolu Motifleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002.
- Özkan Ertuğrul, "Çeşitli Uygarlıklardan Bugüne Anadolu Kültüründe Burçlar", *Türkiyemiz* Sayı: 60, 1990, s. 14-19.
- Yusuf Halaçoğlu, *Anadolu'da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar*, (2009) 01.02.2011. <<http://www.anadoluasiretleri.com/Page.php?pid=26>>
- Taciser Onuk ve Diğerleri, *İçel El Sanatları*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998a.
- Taciser Onuk ve Diğerleri, *Tarsus El Sanatları*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998b.
- Ela Taş, "Malatya Müzesi'nde Bulunan Düz Dokumalar", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Van, 2009.

Foto. 1- Seccâde, minareli zili, 71 x 113 cm. Tarsus Belediyesi Kol. Foto.

2- Seccâde, hayat ağacı zili, 78 x 103 cm. Tarsus Belediyesi Kol.

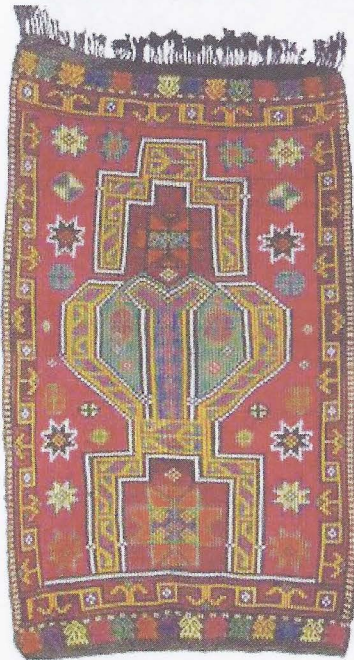

Foto. 3- Seccade, koç boynuzlu - insanlı zili, 100 x 165 cm. Tarsus Belediyesi Kol.

Foto.4- Seccâde, çiçekli zili, 106 x 130 cm. Tarsus Belediyesi Kol.

Foto. 5- Seccâde, yıldızlı zili,
92 x 130 cm. Tarsus Belediyesi Kol

Foto. 6- Seccâde, çiçekli zili, 68 x 130 cm.
Tarsus Belediyesi Kol.

Foto. 7- Seccâde, eğerkaşlı zili, 90 x 130 cm. Tarsus
Belediyesi Kol.

Foto. 8- Seccâde, morkulak zili, 100 x 125 cm.
Tarsus Belediyesi Kol

Foto. 9- Seccâde, koç boynuzlu zili, 100 x 125 cm. Tarsus Belediyesi Kol.